

Vándor koreográfus a magyar végeken

PALÁGYI EDIT

Színházcsináló koreográfus. Így nevezi magát Énekes István, aki hivatalosan Egerben él, ám legjobban a lélekmelengető végeken érzi magát. Ha Kassán vagy Beregszászon dolgozik, jobban átérezheti, mekkora dolog magyar nyelven magyar színházat csinálni.

– Gyakran dolgozik az országhatárokon túl. Ez valamiféle misszió?

– Nem annak indult, egyszerűen így alakult. Aztán elmentem Székelyudvarhelyre, Komáromba vagy Kassára, s ráébredtem: azokon a helyeken, ahol rohamosan fogy a magyarság, a színház óriási összetartó erő, majdnem olyan fontos, mint az iskola. S ahogy az ember felfogja ennek a jelentőségét, onnantól már tényleg misszió ez a munka. Összehasonlíthatatlanul érdekesebb, mint egy pesti sztárszínház álságos világa.

– Táncosként kezdte a pályáját. Már akkor megtanulta átlépni a határokat...

– Már gimnazista koromban is szívesen kevertem a műfajokat, belekóstoltam a néptáncba és a pantomimba is. Amikor felkerültem Pestre, egyből a táncmozgalom ősmagvának számítót Bartók együttesbe csöppentem. Miután kiderült, hogy egészen jól megy a dolog, két évben belül prófi lettem a Honvéd Művészegyüttesben. Ott aztán volt részem mindenben: a legautentikusabb néptánctól a legvadabb operett hakniig. Közben pedig rengeteg balettel és mozgástechnikával gyürkőztünk.

– Milyen hasznát látta ennek később?

– Sokan nem tudják, hogy egy táncos is balettórával kezdi a napot. A néptánc nem abból áll, hogy az ember csak a lába szárát

csapkodja a színpadon. Ebből a felismerésből született aztán 1988-ban a Közép-Európa Táncszínház alapötlete. Jól képzett balettos lányokat hoztunk össze kiváló képességű néptáncos fiúkkal, s ez a társítás igen izgalmasnak bizonyult. A két világ szintézisével akkoriban, a nyolcvanas évek végén még nemigen próbálkoztak.

– Miért éppen Közép-Európáról neveztek el táncszínházukat?

– Valami nagyot akartunk, s ezt a névvel is kifejeztük. Szögi Csaba vezette az együttest, én pedig koreográfusként dolgoztam mellette. Egy valamirevaló táncos hamar megtanulja, milyen könnyen elmosódnak a határok abban a kultúrkörben, ahol mi élünk. Ahogy belekóstol az ember a román, a szlovák, a szláv, a délszláv folklórbá, rájön, hogy elválaszthatatlanul egymásba fonódik a valamikori monarchia népeinek művészete. Akár egyetlen este végigtáncolhatjuk Közép-Európát.

– Milyen fogadtatásra találtak?

– Ma már hihetetlennek tűnik, de megtörtént, hogy a dunaiújvárosi amatőr együttesünk bemutatójára különbusszal hozták a Győri Balett táncosait. Győrben próbák maradtak el amiatt, hogy leérjenek a mi előadásunkra. Szakmailag nagy áttörésnek számítottak a produkcióink, a Csodálatos mandarin vagy a Sziszifusz.

– Ez volt a hőskor?

– Egy évtizede bandázászó vagyok, de ma is a Közép-Európa Táncszínházat tartom olyan alkotói közegnek, amit vállalni tudok.

– A szabadság nem jár magányossággal?

– Nem kötök meg bármilyen kompro-

misszumot azért, hogy tagja lehessen egy biztos háttországot nyújtó társulatnak. A Zalaegerszeg Beregszász átló mentén járom a vidéket. A családom Egerben „állomásozik”, de én valójában az autóban élek.

– Milyen felfedezésekkel lepte meg a vándorélet?

– Kárpátalján olyan színházi közegbe csöppentem, amelyre mindig is vágytam. A jórsorsom összehozott Vidnyánszky Attilával, a beregszászi Illyés Gyula Színház főrendezőjével. Őt nemcsak azért becsülöm, mert kiválóan érti a szakmáját, hanem azért is, mert tiszta, ambiciózus ember. Olyan, amilyen kevés van a mai kis mocskos színházi világban.

– Milyen részt vállal a koreográfus egy színházi előadás születésében?

– A beregszászi produkciókban – talán az orosz művészet hatásának köszönhetően – jóval nagyobb hangsúlyt kap a mozgás, és szervesen beépül az előadásba. Ott egy színész rögtön azt kérdi: Pista, honnan kell leugrom? A koreográfus a rendező alkotótársnak fogadja el, nem fölösleges rosszként túrni meg maga mellett. Azért szerencsére akadnak hazai kivételek, ezért is dolgozom szívesen Ruszt Józseffel Zalaegerszegen.

– Nem hiányzik a fővárosi művészelet?

– Ha jól tudom, Pesten már nem lakik senki. Onnan mindenki elmenekült. Félre a tréfával! Valóban sokkal egyszerűbb ott dübörögni a pesti színészbüfékben, ahol az érvényesülés módja, ha tudod, mikor kivel kell berúgni. Az igazi művészi érték azonban bárhol megszülethet. Néha vidéken, néha a határon túl, ahol lelkes, tehetséges színházcsinálók találhatnak egymásra.

